

Forundersøgelse af den vestlige del af Gammeltorv forud for udskiftning af kloakledning i perioden 18. - 25. januar 2006.

Indhold

Resumé.....	1
Årsag og evt. sagshistorie	2
Deltagere	2
Lokalisering og topografi.....	2
Indmåling	3
Metode og beskrivelse	3
Fundtyper og datering	4
Vurdering og evt. fremtidige tiltag	4
Anlægsliste.....	5
Fundliste.....	5
Fotoliste.....	5
Tegningsliste	5
Måledata.....	5
SVM2005040-1_Bilag 01: Genstandsfotos	
SVM2005040-1_T01 og T02	

2005040x05: skår opsamlet i jord fra søgehul 2 og 3

Resumé

Mindre forundersøgelse af den vestlige del af Gammeltorv viste op til 2,5 m tykke kulturlag adskilt af vejbelægninger af træ. Nederst en brolægning af nævestore sten lagt i blåler lige over det gule undergrundsler. Kulturlagene indeholder kammageraffald, dyrekogler, læderaffald, og dateres ud fra fund af østersøkeramik og blyglaserede kandeskår til 1200-tallet.

Årsag og evt. sagshistorie

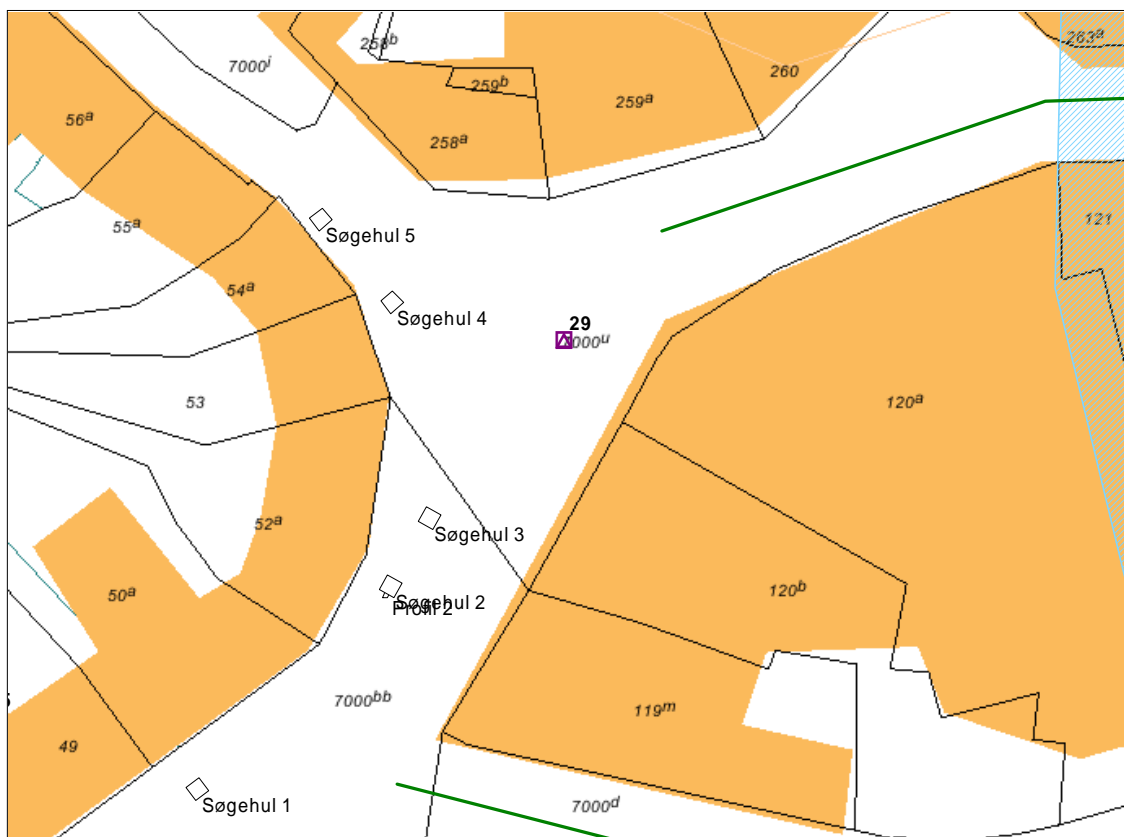
Henvendelse fra bygherre forud for renovering af Gammeltorv, bla. udskiftning af eksisterende kloakledning, anlæggelse af ny vandledning samt ny gadebelægning. Det blev aftalt mellem bygherre og Sydvestsjælland Museum først at foretage en forundersøgelse af etape 1. (strækningen fra Bredegade til Rosengade), som bestod i at der gravedes mindre søgehuller, hvor vandforsyningen skulle have stik /udvidelser. Denne forundersøgelse skulle danne grundlag for en vurdering af det videre arkæologiske arbejde i forbindelse med 1. etape af renoveringen. Forundersøgelsen af etape 2: strækningen gennem Skovsøgade og Fisketorvet blev gennemført samtidig med den arkæologiske overvågning af 1. etape af opgravningsarbejdet og resultatet af disse søgehuller indgår i beretningen for overvågningen af anlægsarbejdet (SVM200504-2) Alle sagsoplysninger er noteret i Musfront.

Deltagere

1. etape (strækningen fra Bredegade til Rosengade) af forundersøgelsen er foretaget af Line Thorup og Kirsten Christensen i dagene 18.-23. januar 2006. Maskinkraft blev leveret af den entreprenør, som havde entreprisen med uskiftning af kloakledning.

Lokalisering og topografi

Gammeltorv ligger syd for Skt. Mikkels kirke i den centrale del af middelalderbyen Slagelse og forbinder følgende gader: Rosengade, Skovsøgade/Fisketorvet og Bredegade. På Resens kort fra 1660'erne ses Gammeltorv som et fritliggende torv. Trafikken på den vestlige del af Sjælland blev indtil ledt via Smedegade, Fisketorvet, Gammeltorv og Bredegade mod Korsør til færgerne. Terrænet er en højtliggende sydskråning ned fra det højdedrag, som Skt. Mikkels kirke ligger på ca. 48 m o DNN. Undergrunden består af fedt gult ler.

SVM2005040-1: fordelingen af de 5 søgehuller på den vestlige del af Gl. Torv (etape 1) ud fra vandforsynings oplysninger. Derfor ikke de korrekte størrelse på felterne.

Indmåling

De 5 søgehuller i etape 1 blev gravet hvor den nye vandledning skulle have stik. Disse felter er indmålt af Slagelse Vandforsyning med gps. Nøjagtigheden af indmålingen må anses for at være stor.

I prøvehul 2 blev hhv øst- og vestprofilen indtegnet og niveau-sømmene blev indmålt med stålmålebånd i forhold til begge skel på bygningen Gl. Torv 12 og punkterne indsat i MapInfo. Nøjagtigheden anses for at være indenfor 10 cm.

Til fast punkt for niveausøm til profiltegningerne i felt 2 blev valgt toppen af fortovsbelægning ved nedløbsrør på nordøsthjørnet af Jyske Bank, Gl. Torv 5, med koten 48,95 m o DNN. Til brug for niveausnorene i profilerne i felt 2 blev anvendt en opstilling med kikkerthøjden 50,52 m o DNN. På T01 sidder niveaulinien i 47,73 m o DNN, mens den på T02 sidder i 47,63/47,65 m o DNN.

Metode og beskrivelse

Med gravemaskine påmonteret en 1 m bred skovl uden tænder blev i alt gravet 5 søgehuller, hvor den nye vandledning skal have ekstra stik (udvidelser). Der blev så vidt muligt gravet til top af undergrund, hvor det var muligt for aktive rør og ledninger.

Den opgravede gødningsholdige jord fra søgehullerne 2 og 3 blev lagt i en stor bunke og gennemgået med skovl og graveske. De opsamlede fund blev skilt efter materiale og fortløbende x-nummeret begyndende med x-5. Den opgravede jord fra de øvrige søgehuller bestod fortrinsvis af stabilgrus og den blev derfor ikke gennemgået for fund.

Efter afrensning af profil og udsætning af niveausnor blev de to længdeprofiler i søgehul 2 tegnet i målestoksforholdet 1:10 efterfulgt af en lagbeskrivelse.

Søgehul 1: 120 x 160 cm. Ud for porten til Bredegade 2: Gravet ca 1 m ned, hvorefter der fremkom så mange ledninger og rør at det ikke var muligt at grave dybere.

Søgehul 2: 120 x 150 cm. Ud for Gl. Torv 12,: gravet ca 180 cm ned med kulturlag, bl.a 2 vandrette belægninger af træ med gødningsholdige affaldslag i mellem. Fund fra opgravningen blev indsamlet med det samme, skilt efter materiale og fortløbende x-nummeret, x-1, x-2. Begge langprofiler er tegnet. Der blev ikke taget foto af profilerne da det var for mørkt til efter tegningen af profilerne. Næste dag var hullet fyldt op med smeltevand og det var derfor ikke muligt at tage billeder af profilene.

Søgehul 3: 120 x 150 cm. Ud for Gl. Torv 10. 2,5 m dybt til bund af kulturlag inden blåleret. Nederst en brolægning af sten og igen de 2 træbelægninger afvekslende med tykke gødningslag. Profilen er ikke tegnet pga den gravede dybde. Fund fra opgravningen blev indsamlet med det samme, skilt efter materiale og fortløbende x-nummeret, x-3, x-4.

Søgehul 4: 120 x 100 cm. Ud for Gl. Torv 8/Rosengade 1. Gravet ca 50 cm ned indtil der fremkommer adskillige kabler, kun stabilgrus iagttaget.

Søgehul 5: 120 x 100 cm. Ud for Rosengade 1. Gravet mindre end 50 cm dybt. Stoppet pga mange kabler. Kun stabilgrus iagttaget.

I søgehullerne 2 og 3 kunne iagttages op til 2,0 m tykt middelalderligt kulturlag bestående af flere gødningsholdige lag med dyrekogler, tak, keramik, metalgenstande og affald fra kammager og skomager. I begge søgehuller kunne iagttages 2 vejbelægninger, hvoraf enkelte planker og plankesammensætninger kunne identificeres. Plankerne ligger vinkelret på profilen. Søgehul 3 blev gravet til et gule undergrundsler fremkom og lige over dette lag kunne iagttages en brolægning af 10-15 cm marksten med et tyndt blålerslag under.

Fundtyper og datering

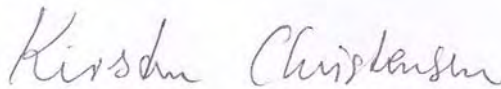
	Æ. Midd.	1600->
By	X	X
By, kulturlag	X	
By, gadebelægning	X	
Fund - Dyreben	X	
Fund - Enkeltfund	X	

Fundmaterialet består af gråbrændt og blyglaseret keramik, tak- og benaffald fra kammager, som daterer de opgravede kulturlag til 1200-årene.

Vurdering og evt. fremtidige tiltag

Der er bevaret kulturlag indeholdende 2-3 gadebelægninger i op til 2,5 m s dybde og det vurderes at være nødvendigt at følge kloakeringsarbejdet, idet det kommer så dybt at de nederste vejbelægninger kan iagttages og registreres. Vandlejningen skal ikke lægges så dybt og vejbelægningerne vil ikke blive frilagt. Kloakledningen giver mulighed for at følge stratigrafien og terrænet gennem en del af det middelalderlige Slagelse.

Sorø d. 24. august 2006

Kirsten Christensen

Anlægsliste

Der er udelukkende registreret profiler og derfor ingen anlæg.

Fundliste

X-nummer	Anlæg	Type	Beskrivelse
2005040x01	Søgehul 2	Læder	Skomager-affald
2005040x02	Søgehul 2	Knogler	Dyrekogler
2005040x03	Søgehul 3	Læder	Skomager-affald
2005040x04	Søgehul 3	Knogler	Dyrekogler
2005040x05	Opgravet jord fra søgehul 2 og 3	keramik	1 glaseret kandeskår 5 sideskår og 3 randskår af hårdtbrændt østersøkeramik
2005040x06	Opgravet jord fra søgehul 2 og 3	Læder	Skomager-affald
2005040x07	Opgravet jord fra søgehul 2 og 3	Knogle og tak	Kammageraffald
2005040x08	Opgravet jord fra søgehul 2 og 3	Knogler	Dyrekogler
2005040x09	Opgravet jord fra søgehul 2 og 3	Træ	1 halvrundt træstykke med 2 gennemboringer 4 stk bearbejdet træ
2005040x10	Opgravet jord fra søgehul 2 og 3	Metal	1 jernkniv, 2 små stykker metal
2005040x11	Opgravet jord fra søgehul 2 og 3	Flint	1 flintafslag 1 retoucheret flintafslag
2005040x12	Opgravet jord fra søgehul 2 og 3	Sten	1 fragment af hvæsesten
2005040x13	Opgravet jord fra søgehul 2 og 3	Lerklining	2 stk lerklining heraf 1 med afglatning

Fotoliste

Der blev ikke taget foto ved forundersøgelsen.

Tegningsliste

T-nr	Type	Skala	Init
2005040-1_T01	Vestprofil i søgehul 2	1:10	LT/KC
2005040-1_T02	Østprofil i søgehul 2	1:10	LT
2005040-1_T03	Indmålingstegning af søgehuller	Ikke målfast	KC

Måledata

Søgehul	P.nr	MI_X	MI_Y
1	9	-147982.29	108293.45
1	10	-147981.1	108294.36
1	11	-147980.19	108293.16
1	12	-147981.39	108292.26
2	13	-147964.4	108311.92
2	14	-147963.66	108313.22
2	15	-147962.35	108312.48
2	16	-147963.09	108311.18
3	17	-147960.76	108318.2

3	18	-147960.01	108319.5
3	19	-147958.71	108318.74
3	20	-147959.47	108317.45
4	25	-147963.34	108337.53
4	26	-147964.3	108338.69
4	27	-147962.18	108338.48
4	28	-147963.14	108339.64
5	29	-147969.89	108345.17
5	30	-147968.73	108346.12
5	31	-147969.69	108347.28
5	32	-147970.85	108346.33

Profilsøm felt 2	MI_X	MI_Y
p1sv	-147964.08	108311.15
p2nv	-147963.65	108312.17
p3nø	-147963.17	108311.98
p4sø	-147963.65	108311.1

Alle måledata er i System 34 Sjælland

Lagbeskrivelse til T01- Nord-profil felt 2

Lag 1: Stabilgrus

Lag 2: Groft og fint sand blandet sammen. Mellemgrå til lysegråt: Moderne opfyldslag.

Lag 3: Nedgravning til kabel.

Lag 4: Meget mørkt (næsten sort) fedtet, sandet ler lag. Mindre sten og teglstykker. Kulturlag, ukendt datering.

Lag 5: Mørkegråt til sortgråt organisk lag. Fedtet ler med større stykker tegl (op til 5 cm i længden). Indeholder pletter af lyst ler. Affaldslag, muligt middelalderligt.

Lag 6: Mørkebrunt fedtet leret sand. Affaldslag

Lag 7: Sortbrunt gruset ler med teglstykker. Affaldslag

Lag 8: Mørkebrunt organisk lag. Fedtet og leret. Indeholder mindre sten, tegl, knogler og trærester. Affaldslag.

NB: Lag 4-8 er muligvis kortere perioder af affaldsdeponering, mere end de er adskilte kulturlag.

Lag 9: Mørkebrunt til brunsort fedtet ler med organiske rester og mange træstykker. Gødningslag

Lag 10: Mørkebrunt til brunsort fedtet ler med organiske rester. Minder meget om lag 9, men indeholder mange flere trærester. Der optræder også nogen lyse pletter af ler. Gødningslag

Lag 11: Lag af træ. Enkelte træplanker og plankesammensætninger kan identificeres. Vejforløb af træ.

Lag 12: Mørkt organisk sammenblandet lag. Meget træholdigt og med en del knogler.

Opfyldningslag ovenpå vejforløb (lag 13).

Lag 13: Lag af træ. Vejforløb af træ..

Lag 14: Mørkt fedtet lerlag, med stort organisk indhold. Tolkes som opfyld til senere vejforløb (lag 13).

Lag 15: Lysegråt leret grus med mindre sten. Virker sterilt fundmæssigt. Kan muligvis tolkes som opfyld til senere vejforløb (lag 13).

Lag 16: Mørkebrunt fedtet, sandet ler med stort organisk indhold. I område 3 kunne man se at dette lag indeholde mange bevarede læderrester. Gødningslag.

Lagbeskrivelse til T02 – Sydprofil felt 2

Lag 1: Nedgravning til kabel.

Lag 2: Brungråt sandet lag med flere småsten.

Lag 3: Meget mørkt (næsten sort) fedtet leret lag, med større stykker træ i. Affaldslag muligt middelalderligt.

Lag 4: Meget mørkt (brunsort) leret sandet lag med teglsten og pletter af lyst rent ler. Affaldslag.

Lag 5: Spættet brunt og sort lag, af fedtet sandet ler. Forstyrret område i forbindelse med nedgravningen til lag 6.

Lag 6: Stabilgrus.

Lag 7: Spættet grønsort og mørkegråt sandet lag indeholdende træstykker. Affaldslag.

NB: Lag 3,4 og 7 er muligvis kortere perioder af affaldsdeponering, mere end de er adskilte kulturlag..

Lag 8: Mørkt organisk lag der er fedtet og gruset i strukturen. Indeholder mange knogler og en del delvist opløst træ. Gødningslag.

Lag 9: Mørkt organisk lag der er fedtet og gruset i strukturen. Indeholder mange knogler. Minder meget om lag 8, men er en del mere træholdigt og groft i strukturen samtidigt med at det indeholder pletter af lyst ler. Gødningslag

Lag 10: Lag af træ. Enkelte træplanker kan identificeres. Vejforløb af træ.

Lag 11: Mørkt organisk lag. Gruset og fedtet i strukturen. Indeholder mange knogler og træstykker. Opfyldningslag ovenpå vejforløb (lag 12).

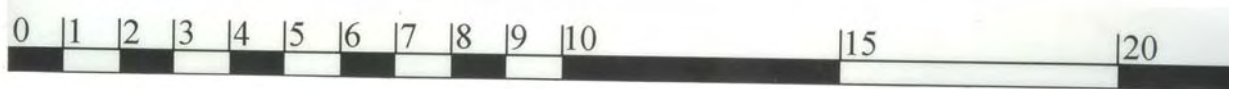
Lag 12: Lag af træ. Enkelte træplanker kan identificeres. Vejforløb af træ.

Lag 13: Lysegråt lag. Fint leret sand med nogle større sten. Virker sterilt i forhold til fund. Kan tolkes som opfyldt til efterfølgende vejforløb (lag 12).

Lag 14: Mørkebrunt fedtet, sandet ler med stort organisk indhold og mange velbevarede knogler. I søgehul 3 kunne man se at dette lag indeholde mange bevarede læderrester. Gødningslag.

SVM 2005040 X 01

SVM 2005040 X 02

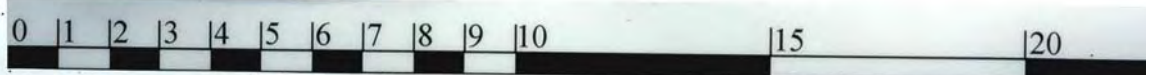

SVM 2005040 X 03

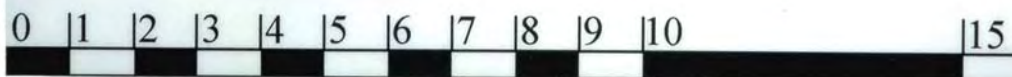

SVM 2005040 X 04

SVM 2005040 X 05

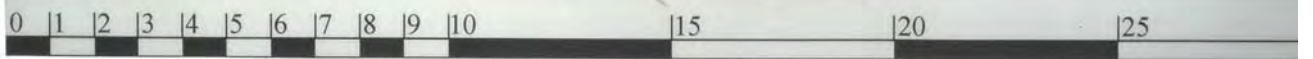

SVM 2005040 X 06

SVM 2005040 X 06

SVM 2005040 X 07

SVM 2005040 X 07

SVM 2005040 X 07

SVM 2005040 X 08

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 15 20 25 30

SVM 2005040 X 09

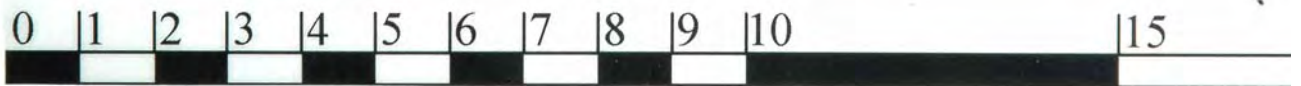

SVM 2005040 X 09

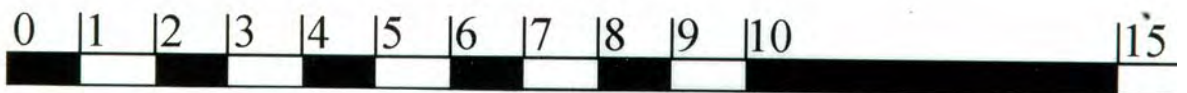

SVM 2005040 X 10

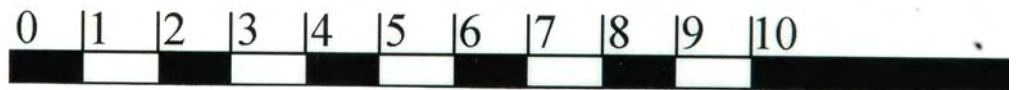

SVM 2005040 X 11

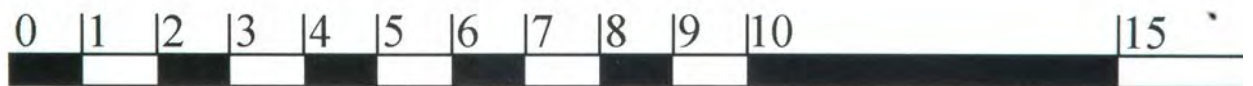

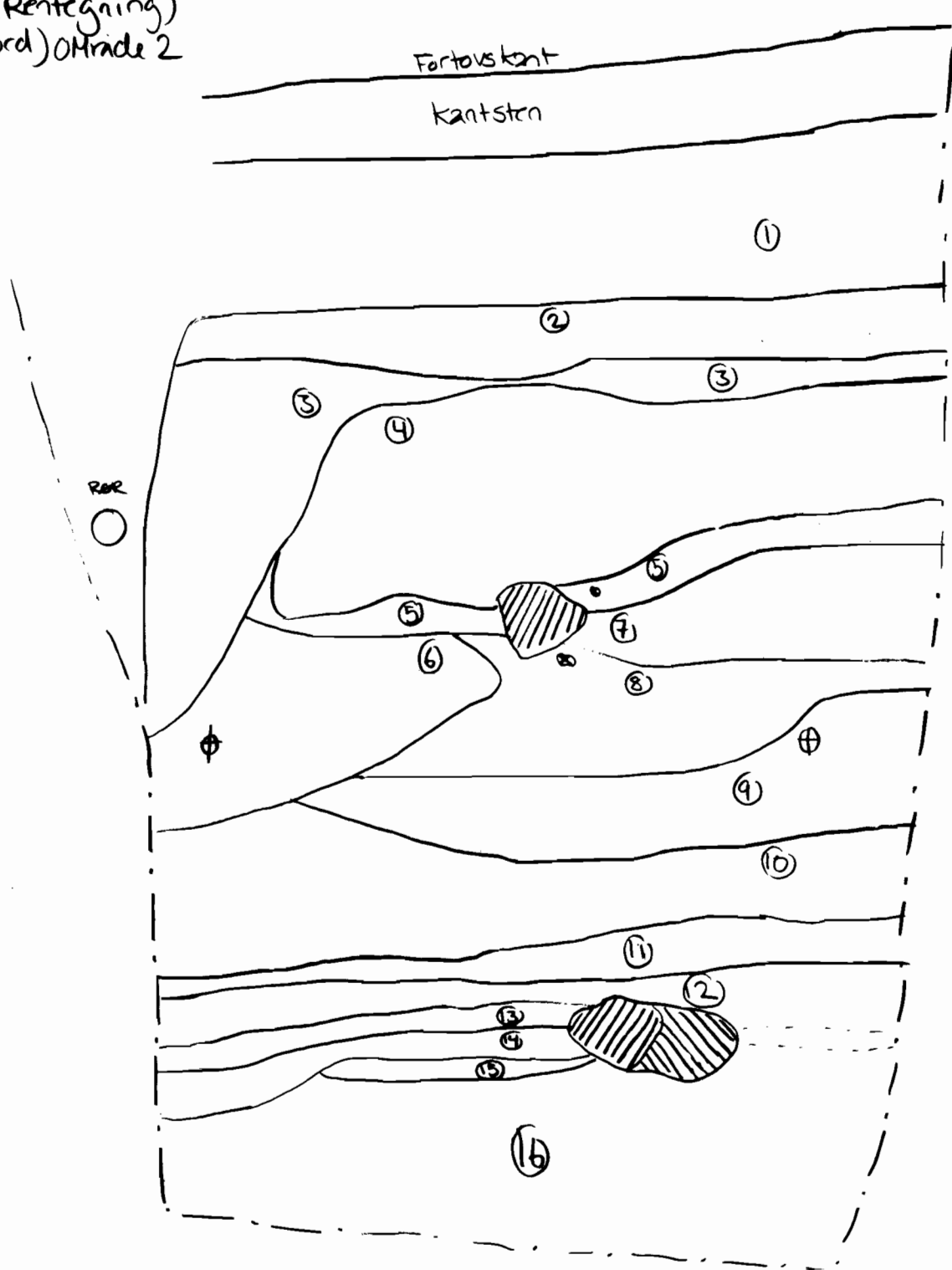
SVM 2005040 X 12

SVM 2005040 X 13

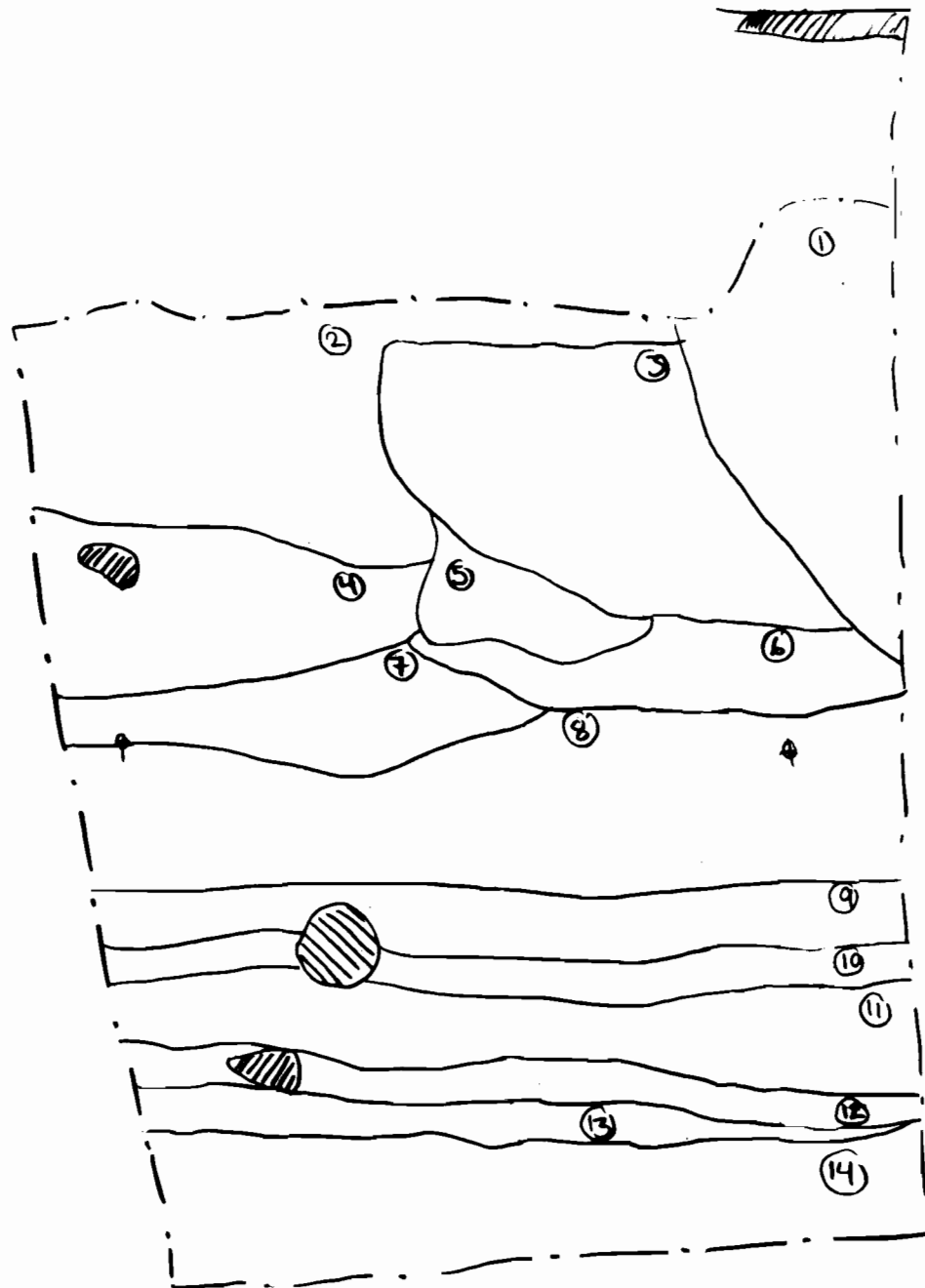
SVM2005040 Gammel Torv-Slagelse
17/01-2006 1:10 KC.
TO1 (Rentegning)
Profil (Nord) OMRåde 2

- = teglsten
- = Stenspor
- = søM (punkt)
- = fund

SVH2005040 Gammel Torv - Slægelse
18/01-2006 1:10 Line Thorup

T02 (Rentejerns) profil af sydlig profil-område 2

▨ = teglsten

▨ = Stenspor

⊕ = søm (punter)